

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 48, Haziran 2017, s. 422-434

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

10.05.2017

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

25.06.2017

Arř. Gör. Hande ÇELİK

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi
handecelik@hacettepe.edu.tr

Doç. Dr. Ali Rıza TERZİ

Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Teftiři
terzioglu53@hotmail.com

Arř. Gör. Dr. Selcen GÜLTEKİN

Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim
selcen.gultekin@gmail.com

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK MOTİVASYONLARI VE OKUL İKLİMİ İLİŞKİSİ

Öz

Bu çalışmanın amacı, üniversitedeki okul iklimiyle akademik motivasyon arasındaki ilişkinin üniversite öğrencilerinin görüşlerine göre belirlenmesidir. Araştırma betimsel bir çalışmadır ve ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 akademik yılı güz döneminde Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi almakta olan 375 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Akademik Motivasyon Ölçeği" (Karagüven, 2012) ve "Üniversite Öğrencilerine Yönelik Okul İklimi Ölçeği" (Terzi, 2015a) kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrenciler okullarında orta düzeyde (ehven-i şer) bir okul iklimi olduğunu düşünmektedir. Akademik motivasyonlarının ise ortanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Okul iklimi ile akademik motivasyon arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Okul iklimi, Akademik motivasyon, Üniversite öğrencileri, Motivasyon, İklim.

THE RELATION BETWEEN UNIVERSITY STUDENTS' ACADEMIC MOTIVATION AND SCHOOL CLIMATE

Abstract

The aim of this study is to determine the relationship between academic motivation in university and school climate according to the opinions of university students. The research is a descriptive study and is designed in a relational screening model. The study group of the research consists of 375 university students who were studying Pedagogical Formation Training at Balıkesir University Necatibey Education Faculty during the fall semester of 2016-2017 academic year. "Academic Motivation Scale" (Karagüven, 2012) and "School Climate Scale for University Students" (Terzi, 2015a) were used as data collection tools. According to the findings, students think that school climate is at medium level. Academic motivation level is above average. There is a moderately significant relationship between school climate and academic motivation in the positive way.

Keywords: School climate, Academic motivation, University students, Motivation, Climate.

1. GİRİŞ

Akademik başarı birçok değişken ile pozitif ya da negatif yönde ilişkilidir (Yıldırım, 2000). Bu değişkenlerden biri de motivasyondur. Konu ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda motivasyonun akademik başarıyı etkilediği belirlenmiştir (Şevik, 2014). Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde okul ikliminin de akademik başarı ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır (Bahçetepe, 2013; Ma & Klinger, 2000). Akademik başarıya olan etkisinin yanı sıra olumlu okul ikliminin saldırganlık ve şiddeti azalttığı da (Brookmeyer, Fanti & Henrich, 2006; Çalık, Kurt & Çalık, 2011) ileri sürülmektedir. Bu araştırmada okul iklimi ve akademik motivasyon ilişkisi araştırılmıştır.

Akademik Motivasyon

Motivasyon kavramı içerisinde dışsal motivasyonu barındırır da genellikle içsel koşullar kapsamındaki hedef yönelimli davranışlarla ilgilidir. Motivasyon, insanı harekete geçiren güdü olarak tanımlanabilir. Bursalıoğlu (1999) bu güdünün temel gereksinimlerden doğduğunu ileri sürmektedir. Örgüt açısından motivasyon (güdüleme) ise bir üyeyi çalışmaya başlatan ve devam ettiren güçler topluluğu olarak açıklanmaktadır. Bir başka tanımda ise, "bireyde davranışı uyaran ve onu örgütün tümünün fayda göreceği yollara kanalize eden süreçler" olarak ifade edilmektedir (Miner, 2008; akt: Lunenburg & Ornstein, 2013).

Akademik başarı, öğrencinin bilişsel hedeflere ulaşma düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Akademik başarı başka bir ifade ile "öğrencinin belli bir dersin veya programın sonucunda, programın hedefleriyle ilgili sergilediği yeterlilik düzeyi"dir (Cevizci, 2010). Bu çerçevede akademik başarıyı etkileyen önemli faktörlerden birinin motivasyon olduğu ve motivasyon eksikliğinin öğrenci başarısızlığının sebepleri arasında yer aldığı söylenebilir (Karagüven, 2012). Öğrencilerin motive olabilmeleri için öğretmenin, öğrenci ilgilerini ortaya çıkartabilecek ve öğrenmeyi ihtiyaç haline getirecek öğretim yöntemlerini uygulamaya koyabilme becerisine sahip olması gerekir.

Bacanlı (2000) sınıf ve okul ortamında öğrenci motivasyonunu etkileyen öğretmen, sınıfın iklimi ve öğrenme öğretme ortamı olmak üzere üç temel faktör olduğunu ileri sürmektedir. Bu faktörlerden biri olan sınıfın iklimi; öğrenciyi cesaretlendiren şekilde ve öğrencilerin fikirlerini rahat ifade edebileceği özellikte ise öğrenci motivasyonu artmaktadır (Ergun, 2005). Sınıf ikliminin öğrenci motivasyonunu artırıcı şekilde oluşabilmesi okul iklimi ile ilişkilidir.

Okul İklimi

Örgütsel iklimin işgörenler üzerindeki etkisine dair çalışmalar Hawthorne araştırmalarına kadar gitmektedir. Hawthorne araştırmaları aynı zamanda işgören motivasyonu ile de ilgilidir (Lunenburg & Ornstein, 2013; Tutar & Altınörs, 2010).

Örgüt iklimi olumlu olduğunda işgörenlerin örgüt içi ilişkileri güven ve etkileşim içinde olmaktadır. Okullardaki iklim, örgütsel güven ve öğrenci başarısıyla da ilişkilidir. Ayrıca örgüt iklimi; işgörenlerin iş davranışlarını, işe dönük duygularını ve tutumlarını da doğrudan etkilemektedir. (Gök, 2009; Halis & Uğurlu, 2008, Çelik, 2016).

Örgütsel iklim kavramını tanımlamak zordur. İklim, çevresel güçlerin birleşmesinden oluşan coğrafi bölgeler iklimine benzetilebilir. Bu çerçevede örgüte uyarlandığında, örgütü çevreleyen yaygın atmosfer, moral düzeyi ve ait olma duygusunun gücü şeklinde ifade edilebilir (Mullins, 1989). Nitekim Silver (1983) da buna benzer bir tanımlama kullanarak iklimi dört tarafımızı kuşatan hava metaforu ile açıklamakta ve örgütün bütününe etkilediğini belirtmektedir. Örgüt iklimi; açık, canlı, sıcak-soğuk, gayri resmi-şahsi, uysal-katı gibi sıfatlarla ifade edilebilir (Lunenburg & Ornstein, 2013). Aynı zamanda örgüt iklimi o örgütte var olan örgütsel kültürün bir yansımasıdır.

Örgütte pozitif ve güçlü bir iklim oluşması işgörenlerin hâkim kültür değerlerini benimsemesiyle meydana gelir. İklim geçici bir özelliğe sahip iken, kültür genellikle uzun dönemli stratejik değişimi çok zor bir özellik taşır. Kültür ve iklim ilişkisi şu şekilde ortaya konabilir: Kültür örgütün bağımsızlık sistemidir. İklim ise bu bağımsızlık sisteminin iyi veya kötü çalışmasının sağlıklı veya sağlıklı olmayan görüntüleridir (Schwartz & Davis, 1981; Terzi, 2000, Terzi, 2016).

Okuldaki her bir işgörenin davranışlarını etkileyen okulun iç çevresi ile ilgili nitelikler okulun örgüt iklimidir. Okul ikliminin öğrencilerin duygusal dünyaları üzerinde etkili olduğu ve okul iklimi ve benlik saygısı arasında ilişkiler bulunduğu çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (Cairns, 1987; Way, Reddy & Rhodes, 2007, akt: Terzi, 2015a).

İşgörenlerin çalıştıkları işlerle ilgili olarak sahip oldukları algılarının nasıl oluştuğuna dair alanyazında iki farklı bakış açısı vardır. Objektivist yaklaşım; merkezileşme, büyüklük ve örgütsel düzey gibi yapısal değişkenlerin örgüt iklimi ile ilişkili olduğunu varsayar. Sübjektivist yaklaşımda ise, işgören öznelliğinin ve olayları yorumlama biçiminin ortak algılar üzerinde etkili olduğunu savunulmaktadır. (Young & Parker, 1999). Okullar için daha çok algı üzerine dayalı olan sübjektivist yaklaşımın geçerli olduğu ileri sürülebilir.

Akademik Motivasyon ve Okul İklimi İlişkisi

Okul yaşamının kalitesi ve karakteri okul iklimini belirlemektedir. Okul iklimi okuldan etkilenen ve okulu etkileyen insanların deneyimlerini, normlarını, hedeflerini, değerlerini, kişilerarası ilişkilerini, öğretim ve öğrenme uygulamalarını yansıtmaktadır (Cohen, Maccabe, Michelli & Pickeral, 2009). Okul iklimine etki eden değişkenler arasında öğrencilerin kendilerini okulda güven içinde hissetmeleri, öğretmenler ve öğrencilerin başarı yönelimli olmaları, karar süreçlerine

katılımı, okul kurallarının açık, tutarlı ve objektif olarak belirlenerek uygulanıyor olması gibi değişkenler sayılabilir. Okul iklimine olumlu ya da olumsuz etkide bulunan değişkenler öğrencilerin akademik başarıları üzerine de yansımaktadır (Çalık, Kurt & Çalık, 2011; Akbaba & Erdoğan, 2014).

Yapılan araştırmalar okul ikliminin okul etkililiği, öğretmen bağlılığı ve öğrenci başarısı ile ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca okul ikliminin okulların öğrenme çevrelerinde ve öğrencilerin başarısında farklılık yarattığı ve motivasyonla ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Aksoy, 2006; Korkmaz, 2011). Bu bağlamda, öğrencilerin algıladıkları okul ikliminin akademik motivasyonları ile ilişkisinin araştırılması bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri nedir?
- 2) Öğrencilerin okul iklimine dair görüşleri nedir?
- 3) Öğrencilerin okul iklimi ve akademik motivasyon ile ilişkili görüşleri
  - a. cinsiyetlerine,
  - b. okudukları fakültelere,
  - c. alanlarına göre (sözel, fen ve matematik, diğer) anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 4) Öğrencilerin okul iklimi ve akademik motivasyona ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 5) Okul iklimi öğrencilerin akademik motivasyonunun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırmalar genellikle betimsel ve nedensel ilişkileri ortaya çıkarmayı hedefleyen araştırmalar olarak iki grupta sınıflandırılmaktadır. Betimsel araştırma desenlerinden tarama araştırmaları bir grubun belli özelliklerini belirleyebilmek için veri toplamayı amaçlamaktadır. Bu araştırmada öğrencilerin okul iklimine ve akademik motivasyona dair tutumlarını belirlemek için tarama modeli tercih edilmiştir. İki değişken arası ilişkinin belirlenmesi amaçlandığından araştırma ilişkisel tarama modelindedir (Balcı, 2011; Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2013).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2016-2017 akademik yılı güz döneminde Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi almış olan 403 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden geri dönen ölçeklerin 28'i eksik doldurulduğundan araştırmadan çıkartılmış ve çalışma 375 kişiyle yürütülmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veriler, öğrencilere uygulanan “Akademik Motivasyon Ölçeği” ve “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Okul İklimi Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir.

2.3.1. Akademik Motivasyon Ölçeği

Akademik motivasyon için (Karagüven, 2012) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Akademik Motivasyon Ölçeği”ne bu araştırmada tekrar açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA sonucunda ölçeğin uyarlanmış Türkçe formunda yer alan 7 alt boyut elde edilememiştir. “İçsel motivasyon-Bilme (İMBİ), Dışsal motivasyon-Tanınma (DMT), Dışsal moti-

vasyon-Kendini İspat (DMKİ), Dışsal motivasyon-Düzen (DMD)” olmak üzere üç dışsal ve bir içsel akademik motivasyon boyutu işler halde bulunmuştur. Araştırma bu dört boyut üzerinden yürütülmüştür. Akademik Motivasyon Ölçeği 7’li Likert tipindedir.

İçsel Motivasyon-Bilme alt boyutu, bireylerin öğrenme eyleminde bulunurken bundan zevk aldığı için harekete geçme isteğini ifade etmektedir. Bir eylemi bir hedefe ulaşmada araç olarak sürdürme isteği dışsal motivasyon olarak kabul edilmektedir. Dışsal motivasyon düzeyleri dışsal motivasyon-düzen alt boyutundan dışsal motivasyon-tanınma alt boyutuna doğru içselleşmektedir (Karagüven, 2012).

Ölçeğin bu araştırmada uygulanan şekliyle KMO değeri .84, Barlett değeri .00’dır. Bu değerler eşliğinde faktörlerin yorumlanabilir olduğu kanaatine varılmıştır. Bu araştırmada uygulanmış şekliyle ölçekte yer alan dört boyutun açıkladığı toplam varyans %61’dir. Ölçekte yer alan 15 maddenin madde yükleri .58 ile .78 arasındadır. Güvenirlik analizi olarak ölçeğe Cronbach’s alpha yapılmış değeri $\alpha = .82$ bulunmuştur. Ölçekteki maddelerin madde toplam korelasyonları .28 ile .58 arasında değişmektedir.

Ölçeğin alt boyutları bazında ise İçsel Motivasyon-Bilme (İMBİ) boyutunun açıkladığı varyans %16’dır. Bu boyutun Cronbach’s alpha değeri .76 olarak belirlenmiştir. Dışsal Motivasyon-Tanınma (DMT) alt boyutunun açıkladığı varyans da %16 olarak gerçekleşmiştir, alpha değeri .77’dir. Dışsal Motivasyon-Kendini İspat (DMKİ) alt boyutunun açıkladığı varyans %13, alpha katsayısı .66’dır. Ölçeğin dördüncü boyutu olan Dışsal Motivasyon-Düzen (DMD) için açıklanan varyans %15 ve alpha katsayısı .73 olarak hesaplanmıştır.

2.3.2. Üniversite Öğrencilerine Yönelik Okul İklimi Ölçeği

Araştırmada kullanılan “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Okul İklimi Ölçeği” (Terzi, 2015a) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek okula bağlılık, iletişim ve öğrenme ortamı olmak üzere üç boyuttan oluşan ve “1=hiçbir zaman, 2=nadiren, 3=bazen, 4=çoğunlukla, 5=her zaman” arasında artan şekilde değer alan 5’li Likert tipinde hazırlanmış bir ölçektir. Boyutların her birinden ve ölçeğin genelinden alınan puan ortalamalarının 1.00-2.60 arası olması okuldaki iklimin negatif ya da kapalı olduğuna, 2.61-3.40 arasındaki puan ortalamalarının orta düzeyde ya da “ehven-i şer” iklime, 3.41-5.00 arasındaki ortalamaların iklimin pozitif veya açık olduğuna işaret ettiği belirtilmiştir (Terzi, 2015a).

Ölçeğin açıkladığı toplam varyansın %56 olduğu, üç boyut için ölçeğin faktör yüklerinin .46 ile .76 arasında, madde toplam korelasyonlarının ise .34 ile .60 arasında olduğu, ölçeğin birinci boyutu olan okula bağlılık için güvenirlilik katsayısının $\alpha = .75$, ikinci boyutu olan iletişim için $\alpha = .86$, üçüncü boyutu olan öğrenme ortamı için $\alpha = .81$, ölçeğin geneli için güvenirliliğin $\alpha = .90$ olarak hesaplanmış olduğu Terzi (2015a) tarafından bildirilmektedir.

Bu araştırmada da anılan ölçeğe yeniden AFA uygulanmış, ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi üç boyutlu yapısını koruduğu görülmüştür. Uygulanan AFA sonucunda ölçeğin açıkladığı toplam varyans %66 ve faktör yükleri .58 ile .84 arasında, madde toplam korelasyonları ise .34 ile .60 arasındadır. Güvenirlilik katsayısı olarak birinci boyut $\alpha = .85$, ikinci boyut $\alpha = .89$, üçüncü boyut için $\alpha = .87$ ’dir. Ölçeğin geneli için güvenirlilik katsayısı $\alpha = .92$ ’dir. Yapılan AFA’da ölçeğin iletişim boyutundaki 11 ve 12. maddeleri başka boyutlarda yer aldığı için ölçekten çıkarılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde ölçeklere dair elde edilen sonuçlara ilişkin bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

3.1. Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

375 Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı öğrencisinden elde edilen demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	252	67.2
	Erkek	123	32.8
Fakülte	Fen-Edebiyat	196	52.3
	İİBF	32	8.5
	Sağlık Y.O	55	14.7
	Turizm	52	13.9
	BESYO	40	10.7
Alan	Sosyal	237	63.2
	Fen ve Matematik	105	28
	Diğer	33	8.8
Toplam		375	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %67.2’si kadın %32.8’i erkektir. Yaklaşık yarısı (%52.3) Fen-Edebiyat fakültesi öğrencisidir. Sosyal alandaki öğrencilerin (%63.2) fen ve matematik ve diğer alanlara göre oldukça fazla olduğu Tablo 1’de görülmektedir.

3.2. Birinci ve İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Akademik motivasyon ve alt boyutları ile okul iklimi ve alt boyutlarına ait öğrenci görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okul İklimi ve Akademik Motivasyon Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar

Değişkenler	N	$\bar{x}$	SS
İçsel Motivasyon-Bilme	375	5.78	1.08
Dışsal Motivasyon-Tanınma	375	5.51	1.24
Dışsal Motivasyon-Kendini İspat	375	5.54	1.24
Dışsal Motivasyon-Düzen	375	3.81	1.69
Akademik Motivasyon (toplam)	375	5.25	0.90
Okula Bağlılık	375	3.13	0.91
Öğrenme Ortamı	375	3.24	0.87
İletişim	375	3.35	1.01
Okul İklimi (toplam)	375	3.23	0.79

Araştırmada yer alan öğrencilerin (N=375) akademik motivasyon puanlarının ortalaması $\bar{x}=5.25$ ’tir. Yani öğrencilerin puan ortalamaları ortalama değer üstündedir ve yüksek akademik motivasyona yakındır. Akademik motivasyon alt boyutlarına bakıldığında en yüksek orta-

lamanın “İçsel Motivasyon-Bilme” alt boyutunda ($\bar{x}=5.78$, $ss=1.08$), en düşük puan ortalamasının ise “Dışsal Motivasyon-Düzen” alt boyutunda ($\bar{x}=3.81$, $ss=1.69$) olduğu belirlenmiştir. Okul iklimine ait puan ortalamaları incelendiğinde ortalamanın 3.23 olduğu görülmektedir. Okul ikliminin alt boyutları da benzer şekildedir. Tüm alt boyut ortalama puanları “bazen” seçeneğinde yoğunlaşmaktadır ve orta düzeydedir ($\bar{x}=3.13$, $ss= 0.91$; $\bar{x}=3.24$, $ss= 0.87$; $\bar{x}=3.35$, $ss=1.01$).

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin akademik motivasyon ve okul iklimine dair algıları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 3.’te yer almaktadır.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Okul İklimi ve Akademik Motivasyon Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Okula Bağlılık	Kadın	252	3.14	0.90	373	0.417	.677
	Erkek	123	3.10	0.93			
Öğrenme Ortamı	Kadın	252	3.23	0.91	373	-0.237	.813
	Erkek	123	3.26	0.77			
İletişim	Kadın	252	3.38	1.01	373	0.884	.378
	Erkek	123	3.28	0.96			
Okul İklimi Toplam	Kadın	252	3.24	0.81	373	0.353	.724
	Erkek	123	3.21	0.74			
İMBİ	Kadın	252	5.82	1.10	373	1.242	.215
	Erkek	123	5.68	1.04			
DMT	Kadın	252	5.61	1.22	373	2.343	.020*
	Erkek	123	5.29	1.24			
DMD	Kadın	252	5.63	1.17	373	2.151	.032*
	Erkek	123	5.34	1.35			
DMKİ	Kadın	252	3.72	1.70	373	-1.470	.142
	Erkek	123	4.00	1.67			
Akademik Motivasyon Toplam	Kadın	252	5.30	0.86	373	1.487	.138
	Erkek	123	5.15	0.97			

* $p < .05$

Tablo 3 incelendiğinde kız ya da erkek öğrencilerin okul iklimi ve alt boyutlarına dair görüşlerinde cinsiyetin ayırt edici bir özellik olmadığı görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin görüşleri birbirine benzerdir. Ancak akademik motivasyon alt boyutlarından dışsal motivasyon-tanınma ve dışsal motivasyon-düzen alt boyutlarında cinsiyetler arası anlamlı bir fark oluşmuştur ($p < .05$). Bu fark iki alt boyut için de kız öğrenciler lehinedir.

Öğrencilerin görüşlerinin mensubu oldukları fakültelere göre anlamlı fark gösterip göstermediğine dair yapılan analizler Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Fakülteleere Göre Okul İklimi ve Akademik Motivasyon Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

Değişken	Fakülte	N	$\bar{x}$	S	sd	F	p	Scheffe F
Okul İklimi	Fen-Edb	196	3.09	.75	4	9.305	.000**	Turizm> Fen Edb Turizm>Sağlık YO
	İİBF	32	3.43	.89				
	Sağlık Y.O.	55	3.01	.88				
	Turizm	52	3.72	.55				
	BESYO	40	3.42	.73				
Akademik Motivasyon	Fen-Edb	196	5.13	.94	4	3.655	.006	-----
	İİBF	32	5.57	.77				
	Sağlık Y.O.	55	5.11	.91				
	Turizm	52	5.51	.74				
	BESYO	40	5.40	.86				

**p< .01

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarının yer aldığı Tablo 4 incelendiğinde, okul iklimi boyutundan alınan puanlara ait ortalamanın fen edebiyat fakültesi öğrencileri için 3.09; İİBF fakültesi öğrencileri için 3.43; sağlık yüksekokulu için 3.01; turizm fakültesi için 3.72 ve Besyo öğrencileri için 3.42 olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe F testinde, turizm fakültesi öğrencilerinin okul iklimine dair görüşleriyle fen edebiyat fakültesi ve sağlık yüksekokulu arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu fark turizm fakültesi öğrencileri lehinedir. Turizm fakültesi öğrencilerinin okul iklimine dair algıları fen edebiyat fakültesi ve sağlık yüksekokulu öğrencilerine göre daha yüksektir.

Öğrencilerin alanlarının (sözel, fen ve matematik, diğer alanlar) okul iklimi ve akademik motivasyon görüşleri üzerinde anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını belirleyebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Alanlara Göre Okul İklimi ve Akademik Motivasyon Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

Değişken	Alan	N	$\bar{x}$	S	sd	F	p	Scheffe F
Okul İklimi	Sözel	237	3.24	.77	2	1.09	.335	-----
	Fen ve Matematik	105	3.16	.84				
	Diğer	33	3.38	.78				
Akademik Motivasyon	Sözel	237	5.27	.89	2	1.833	.161	-----
	Sayısal	105	5.14	.92				
	Diğer	33	5.47	.86				

*p< .05

Tablo 5'te verilen analiz sonuçlarına göre hem okul iklimi hem de akademik motivasyon boyutlarında öğrencilerin görüşleri eğitim gördükleri alana göre farklılık göstermemektedir. Bu durumda farklı alanlardaki öğrencilerin bu boyutlarda benzer görüşlere sahip olduğu söylenebilir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Öğrencilerin görüşlerine göre okul iklimi ile akademik motivasyon arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap bulmak için yapılan basit doğrusal korelasyon işleminin sonuçları Tablo 6 da verilmiştir.

Tablo 6. Okul İklimi ve Akademik Motivasyon Alt Boyutları İlişkisi İçin Pearson Moment Çarpım Korelasyonu Sonuçları

	Okula bağlılık	Öğrenme Ortamı	İletişim
İMBİ	.374**	.318**	.253**
DMT	.480**	.453**	.333**
DMD	.130*	.091*	.116*
DMKİ	.130*	.110*	.109*

Tablo 6’ya göre akademik motivasyon alt boyutlarından içsel motivasyon- bilgi (İMBİ) alt boyutunun okula bağlılık ve öğrenme ortamı alt boyutlarıyla orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=0.37$; $r=0.31$) bir ilişki vardır. Ancak bu ilişki iletişim alt boyutuyla yine pozitif yönde ve düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Dışsal motivasyon-tanınma alt boyutunun okul ikliminin tüm alt boyutlarıyla ilişkisi incelendiğinde orta düzeyde pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir. Dışsal motivasyon-düzen ve dışsal motivasyon-kendini ispat ile okul ikliminin tüm alt boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki vardır. İlişkinin en güçlü olduğu alt boyut dışsal motivasyon-tanınma ile okula bağlılık arasındadır ($r=0.48$). İlişkinin en zayıf olduğu alt boyutlar ise dışsal motivasyon-düzen ile öğrenme ortamı alt boyutları olmuştur.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul iklimi üzerinde etkisinin olduğu düşünülen okul iklimi alt boyutlarının (okula bağlılık, öğrenme ortamı ve iletişim) öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerini ne şekilde yordadığını belirleme amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir. Analiz sonucunda okula bağlılık, öğrenme ortamı ve iletişim değişkenlerinin hep birlikte akademik motivasyon ile anlamlı bir ilişkisi bulunduğu görülmektedir ($R=0.409$, $R^2=0.168$). Üç değişken birlikte akademik motivasyon düzeyinin yaklaşık %17’sini açıklamaktadır.

Tablo 7. Akademik Motivasyonun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata B	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	3.799	0.180	-	21,132	.000	-	-
Okula bağlılık	0.281	0.065	0.284	4,313	.000	.218	0.204
Öğrenme ortamı	0.102	0.075	0.098	1,357	.175	0.70	0.64
İletişim	0.072	0.055	0.080	1,300	.194	0.67	.062
R= 0.409	R ² = 0.168						
F= 24,916	p= 0.000						

Yordayıcı değişkenlerin akademik motivasyon düzeyi üzerindeki önem sırası standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre okula bağlılık alt boyutu ($\beta= 0.284$), öğrenme ortamı ($\beta= 0.098$) ve iletişim alt boyutudur ($\beta= 0.080$). Regresyon katsayılarının anlamlılık testlerinde yalnızca okula bağlılık değişkeninin ($p= .000$; $p< 0.05$) akademik motivasyon üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu, diğer iki değişken olan öğrenme ortamı ve iletişimin ($p=.175$, $p=.194$; $p> 0.05$) akademik motivasyonun anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmektedir. Okul ikliminin alt boyutları ile akademik motivasyon arasındaki ilişkilere bakıldığında, okula bağlılık ile ($r= 0.218$) [diğer değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde $r= 0.204$], öğrenme ortamı ile ($r=0.70$) ve iletişim ile ($r=0.67$) düzeyinde korelasyon bulunduğu görülmektedir. Bu değerlere göre akademik motivasyonu yordayan regresyon denklemi şu şekildedir:

$$\text{Akademik Motivasyon Puanı} = 3.799 + (0.281 \times \text{okula bağlılık puanı}) + (0.102 \times \text{öğrenme ortamı puanı}) + (0.072 \times \text{iletişim puanı})$$

Tartışma ve Sonuç

Türkiye odaklı okul iklimi ve akademik motivasyon alanyazınında bu değişkenlerin birlikte ele alındığı üniversite öğrencilerine yönelik olarak ilk olma özelliği taşıyan bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları okul iklimi ile akademik motivasyonları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik motivasyon puanlarının ortanın üzerinde, okul iklimi algılarının ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik motivasyonunun yüksek olması istendik bir durumdur. Araştırmaya ait bu bulgu, Gömleksiz ve Serhatlıoğlu'nun (2013) öğretmen adaylarının akademik motivasyon düzeylerine ilişkin görüşleri ile ilgili yaptıkları çalışma ile örtüşmektedir. Ayrıca okul iklimine dair bulgular Terzi'nin (2015b) üniversite öğrencilerinin okul iklim algıları konulu çalışmasıyla da benzer özellikler göstermektedir. Okullarda iklimin “orta” düzeyde algılanması; öğrenme kalitesinin de orta düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ülke için nitelikli insan gücünü yetiştiren yükseköğretimdeki okullarda orta düzey bir öğretim ortamı kalitesi düşündürücüdür.

Araştırmada okul iklimi algısının cinsiyete göre farklılık göstermediği ve kız ve erkek öğrencilerin düşüncelerinin birbirine benzer olduğu belirlenmiştir. Terzi'nin (2015b) çalışmasında üniversite öğrencilerinin cinsiyetler açısından örgüt iklimini algılamalarında okula bağlılık ve iletişim boyutlarında kızlar lehine anlamlı farklılıklar bulunmuşken, öğrenme ortamı boyutunda cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu noktada bu iki çalışma örtüşmemektedir. Ancak, akademik motivasyonun alt boyutlarından dışsal motivasyon-tanınma ve dışsal motivasyon-düzen alt boyutlarında cinsiyetler arası anlamlı bir fark vardır ve bu fark iki alt boyut için de kız öğrenciler lehinedir. Bu bulgu Gömleksiz ve Serhatlıoğlu'nun (2013) çalışması ile de desteklenmektedir. Farklı öğretim kademelerinde olsa bile araştırmanın bu sonucu ile benzer sonuçları ortaya koyan araştırmalar alanyazında bulunmaktadır (Aka, 2014; Akman, 2010; Aydın, 2010; Karaman, 2011; Özdemir, Sezgin, Şirin, Karip & Erkan, 2010). Araştırma sonuçları Sezgin & Kılınc'ın (2014) ilköğretim öğretmenlerine yönelik yapmış olduğu araştırma sonuçlarını desteklemezken, Göcen ve Kaya (2014) ve Mansuroğlu'nun (2012) araştırmalarını kısmen desteklemektedir. Anılan araştırmalarda okul iklimi algılarındaki farklılık erkek öğretmenler lehinedir.

Okul iklimi farklı fakültelerde öğrenim gören öğrenciler arasında anlamlı farklılık göstermektedir. Bu fark, turizm fakültesi öğrencileri lehinedir. Turizm fakültesi öğrencilerinin okul iklimine dair algıları fen edebiyat fakültesi ve sağlık yüksekokulu öğrencilerine göre daha yüksektir. Bu durum, turizm fakültesinde var olan okul kültürünün diğer fakültelerdeki okul kültüründen

daha güçlü olmasından kaynaklanıyor olabilir. Öğrencilerin alanlarının (sözel, fen ve matematik, diğer alanlar) okul iklimi ve akademik motivasyon görüşleri üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür.

Okul iklimi ve akademik motivasyon arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum öğrencilerin okul iklimine dair algılarının olumlu olmasının akademik motivasyonlarında artışa yol açacağına işaret etmektedir. Açık ve pozitif bir okul iklimi oluşturabilmek, akademik motivasyonu yükseltmek için gerekli unsurlardan biri olduğundan önem arz etmektedir.

Okul iklimi ve akademik motivasyonun alt boyutları arasındaki ilişkilerde alt boyutlardan dışsal motivasyon-tanınma ve okula bağlılık arasında diğer boyutlar arasında olduğundan daha yüksek bir korelasyon vardır. Bunun nedeni mezuniyetlerinden sonra öğrencilerin mezun oldukları okulu bir referans ve dayanak noktası olarak göstereceklerinden kaynaklanmakta olduğu ileri sürülebilir.

Araştırmada okula bağlılığın, akademik motivasyonun yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler okullarına daha çok bağlılık hissettiklerinde akademik motivasyonları da artmaktadır. Diğer alt boyutlardan olan öğrenme ortamı ve iletişimin ise akademik motivasyonun yordayıcısı olmaması araştırmanın beklenmedik sonuçlarından biridir. Bunun sebebi okullardaki öğrenme ortamı ve iletişimin öğrencilerin akademik motivasyonunda fark yaratacak özellikte olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Alanyazında üniversite öğrencilerine, özellikle de öğretmen yetiştiren okullar olan eğitim fakültesi öğrencilerine yönelik okul iklimi ve akademik motivasyon ilişkisinin birlikte ele alındığı araştırmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırma sonuçlarını tartışılmasına hizmet edecek alanyazından karşılık bulmada zorluklar yaşanmıştır. Bu durum araştırmanın bir kısıtlılığı olarak ifade edilebilir. Araştırmanın farklı yüksek öğretim kurumlarında hem nicel hem de nitel olarak tekrarlanması daha genellenebilecek sonuçlar verebilir.

KAYNAKLAR

- Aka, Fatma, Nur, (2014), Okul İklimi ile Öğretmen Öz Yeterliği İlişkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri, Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Akbaba, Ahmet; Erdoğan, Halis, (2014), Okul Yöneticileri ve Öğretmen Görüşlerine Göre Okul İkliminin Oluşması, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(5), 211-227.
- Akman, Yener, (2010), İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Şiddet ve Okul İklimi Algıları Arasındaki İlişki, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, Hande, (2006), Örgüt İkliminin Motivasyon Üzerine Etkisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, Fulya, (2010), Özel Okullardaki Okul İkliminin Öğretmen ve Öğrenci Algılarına Göre İncelenmesi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bacanlı, Hasan, (2000), Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bahçetepe, Ümit, (2013), İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Algıladıkları Okul İklimi Arasındaki İlişki, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balcı, Ali, (2015), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler (11. Baskı), PegemA Yayıncılık, Ankara.

- Brookmeyer, Kathryn; Fanti, Kostas; Henrich, Christopher, (2006), Schools, Parents, and Youth Violence: A Multilevel, Ecological analysis, *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 35(4), 504-514.
- Bursalıoğlu, Ziya, (1999). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Büyüköztürk, Şener; Kılıç, Çakmak, Ebru; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin; Demirel, Funda, (2013), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (14. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- Cevizci, Ahmet, (2010), *Eğitim Sözlüğü*, Say Yayınları, Ankara.
- Cohen, Jonhattan; Maccabe, Elizabeth; Michelli, Nicholas; Pickeral, Terry, (2009), *School Climate: Research, Policy, Practice, and Teacher Education*, *Teachers College Record*, 111(1), 180-213.
- Çalık, Temel; Kurt, Türker; Çalık, Cemal, (2011). Güvenli Okulun Oluşturulmasında Okul İklimi: Kavramsal Bir Çözümleme, *Pegem Eğitim Öğretim Dergisi*, 1(4), 73-85.
- Çelik, Hande. (2016). Demokratik Liderlik ve Örgütsel Güven İlişkisi: Balıkesir Merkez İlçeleri Örneği, *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir*.
- Ergun, Muammer, (2005). *Sınıfta Motivasyon Sınıf Yönetimi* (5.Baskı) (Ed. Emin Karip). Ankara: PegemA Yayıncılık, 138-154.
- Göcen, Gülüşan; Kaya, Zeynep, (2014), *İmam-Hatip Okullarında Çalışan Öğretmen ve Yöneticilerin Okul İklim Algısı ve Bu Algıya Etki Eden Faktörler (İstanbul Örneği)*, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 36, 67-102.
- Gök, Sibel. (2009). *Örgüt İkliminin Çalışanların Motivasyonuna Etkisi Üzerine Bir Araştırma*, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, (6)2, 587-605.
- Gömlüksiz, Mehmet, Nuri; Serhatlıoğlu, Birsen, (2013), *Öğretmen Adaylarının Akademik Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri*. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi/YIL: 17 S: 3*.
- Halis, Muhsin; Uğurlu Özlem, Yaşar, (2008), *Güncel Çalışmalar Işığında Örgüt İklimi, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(2),101-123.
- Karagüven, Hülya, Ünal, (2012), *Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Adaptasyonu. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.
- Karaman, Özlem, (2011), *İlköğretim Okullarında Şiddetin Yaygınlığı: Okul İklimi, Okul Kültürü ve Fiziksel Özellikler*, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- Korkmaz, Mehmet, (2011), *İlköğretim Okullarında Örgütsel İklim ve Örgüt Sağlığının Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi*, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(1), 117-139.
- Lunenburg, Fred; Orsntein, Allen, (2013), *Eğitim Yönetimi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ma, Xin; Klinger, Don, (2000), *Hierarchical Linear Modeling of Student and School Effects on Academic Achievement*, *Canadian Journal of Education*, 25, 41-55.
- Mansuroğlu, Çiğdem, Doğruel, (2012), *İlköğretim Okul Müdürlerinin Etik Davranışları ile Okul İklimi İlişkisinin İncelenmesi*, *Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi İstanbul*.
- Mullins, Laurie, (1989), *Management and Organizational Behavior (Second Edition)*, Pitman Publishing.
- Özdemir, Servet; Sezgin, Feridun; Şirin, Hüseyin; Karip, Emin; Erkan, Serdar, (2010), *İlköğretim Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 213-224.

- Schwartz, Howard; Davis, Stanley, (1981), Matching Corporate Culture And Business Strategy Organizational Dynamics, Summer: 30-48.
- Silver Paula, (1983), Education Administration, Cambridge MA: Halper & Row.
- Şevik, Yasemin, (2014), İlkokul Müdür Ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ile Akademik Başarısına Katkıları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Sezgin, Feridun; Kılınç, Ali, Çağatay, (2011), İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgüt iklimine ilişkin algılarının incelenmesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3), 743-757.
- Terzi, Ali Rıza. (2016). Örgüt Kültürünü Değiştirmek, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Terzi, Ali Rıza. (2015a). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Okul İklimi Ölçeğinin Geliştirilmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4(4), 111-117.
- Terzi, Ali Rıza, (2015b), School Climate Perceptions of University students, Education in the 21st Century: Theory and Practice, (Ed: İ. Koleva, R.Efe, E.Atasoy, B.Kostova), Sofya: St. Kliment Ohridski University Press, 61-68.
- Terzi, Ali Rıza. (2000). Örgüt Kültürü, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tutar, Hasan; Altınörs, Mehmet, (2010). Örgütsel İklimin İşgören Performansı Üzerine Etkisi: Ostim İmalat İşletmeleri Çalışanları Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(2), 195-218.
- Yıldırım, İbrahim, (2000), Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18: 167 – 176.
- Young, Scott; Parker, Christopher, (1999), Predicting Collective Climates: Assessing the Role of Shared Work Values, Needs, Employee Interaction and Work Group Membership. Journal of Organizational Behavior, 20(7), 1199-1218.